

Το νομικό καθεστώς των άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ιταλία

Της Δρος **Βασιλ. Δ. ΔΕΛΗΘΕΟΥ**

Στην Ιταλία, δεν υφίστανται γενικοί περιορισμοί για την εγκατάσταση Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (ΑΞΕ) και η σχετική νομοθεσία μπορεί να χαρακτηριστεί ως φιλελεύθερη.

Διαχρονικώς έχουν ληφθεί μέτρα για την σταδιακή απελευθέρωση και την δυνατότητα ΑΞΕ στην Χώρα και από ξένους επενδυτές. Εν τούτοις, υφίστανται σήμερα περιορισμοί¹ εισροών ΑΞΕ σε κλάδους όπως: η ραδιοτηλεόραση, οι εναέριες-θαλάσσιες μεταφορές, ο κλάδος των ασφαλειών και οι Τράπεζες, τουλάχιστον για τους επενδυτές που προέρχονται από Χώρες εκτός της Ε.Ε.

Υπάρχουν ακόμη ορισμένα εμπόδια για την αποκρατικοποίηση κλάδων, ενώ η εισαγωγή κοινοπραξιών μεταξύ Ιταλικών και αλλοδαπών επιχειρήσεων αντικατέστησε τα κρατικά μονοπώλια στους κλάδους των πετρελαιοειδών και της ενέργειας και αποτέλεσε το πρώτο βήμα για αποκρατικοποιήσεις.

Οι διατάξεις του Π.Δ. 75/1994 καθορίζουν τα ισχύοντα για τους Ιταλούς και τους ξένους επενδυτές ενώ ταυτοχρόνως δίνουν τη δυνατότητα στο Κράτος να καθίσταται μειοψηφών μέτοχος.

Η συλλογή, ανάλυση και ερμηνεία δεδομένων για την πραγματοποίηση ΑΞΕ, (εισροές-εκροές), το στατιστικό δηλαδή σύστημα παρακολούθησης των επενδύσεων στην Ιταλία, πραγματοποιείται στα πλαίσια² των στατιστικών του ισοζυγίου πληρωμών με βάση τα αρχεία των συναλλαγματικών ελέγχων.

Από το 1988 και μέχρι σήμερα το Ιταλικό Γραφείο Ξένου Συναλλάγματος (VIC) καταγράφει τις διεθνείς συναλλαγές της Χώρας με βάση τις υποχρεωτικές δηλώσεις, που πρέπει να υποβάλουν οι επιχειρήσεις οι οποίες έχουν συναλλαγές με το εξωτερικό άνω των 20 εκ. λιρετών (δηλαδή περίπου 13.500 δολάρια). Ακόμη το VIC δημοσιεύει αυτά τα στοιχεία στο μηνιαίο στατιστικό δελτίο «Bolletino Statistico» μαζί με πληροφορίες για το μέγεθος και τους σκοπούς των συναλλασσομένων και τα μεταβιβάζει στην Τράπεζα Ιταλίας, που συντάσσει την στατιστική του ισοζυγίου πληρωμών.

1. Βλ. γενικώς OECD: *Reviews of Foreign Direct Investment/Italy*. Paris. 1994.

2. Βλ. γενικώς OECD: *Reviews of Foreign Direct Investment/Italy*. Paris. 1994.

Σε σχέση με τις εισροές ΑΞΕ η Ιταλία, σε αντίθεση με άλλες Χώρες του ΟΟΣΑ, δεν ανέπτυξε μία συγκεκριμένη πολιτική προσέλκυσης, αλλά ακολούθησε μία πλέον «laissez faire» πολιτική σύμφωνα με την οποία δεν ακολουθεί κάποιες διαδικασίες ελέγχου, αλλά ούτε και μία ειδική-προνομακή μεταχείριση.

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα δεδομένα επήλθε μία σημαντική αύξηση εισροών ΑΞΕ, ειδικά προς το τέλος της δεκαετίας του 1980 και αφού πρώτα το 1986 παρατηρήθηκε αποεπένδυση (που οφείλετο στην πώληση από την Λιβύη του μεριδίου της FIAT που κατείχε), ενώ η εφαρμογή μακροοικονομικών σταθεροποιητικών μέτρων κατόπιν, βελτίωσε το γενικότερο επιχειρηματικό κλίμα και ωδήγησε σε εισροή ξένων κεφαλαίων τα έτη 1987 και 1988.

Έτσι, κατά την περίοδο 1982-1992 ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης εισροών ΑΞΕ ήταν περίπου 22% (πολύ υψηλότερος και από τον ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ που ήταν 11%), ενώ αντιθέτως την προηγούμενη περίοδο 1970-1980 οι εισροές ΑΞΕ ως ποσοστό του Ιταλικού ΑΕΠ παρέμειναν σταθερές.

Η δομή της Ιταλικής οικονομίας χαρακτηρίζεται από μεγάλο δημόσιο τομέα και από ιδιωτικό τομέα, που κυριαρχείται από μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και είναι καθοριστικός παράγοντας για την εισροή ΑΞΕ στην Χώρα.

Στην δεκαετία του 1980 παρατηρούνται σημαντικές αλλαγές σε σχέση με την προηγούμενη δεκαετία, στην γεωγραφική ανάλυση των εισροών ΑΞΕ στην Ιταλία. Την περίοδο 1982-1986 το μέσο επίπεδο εισροών ΑΞΕ που προέρχονται από Χώρες της Ε.Ε. ανήλθαν σε 49%, ενώ την περίοδο 1987-1992 το ποσοστό αυτό αυξήθηκε σε 52%. Το έτος 1992 το 90% των εισροών ΑΞΕ προέρχεται από επτά Χώρες του ΟΟΣΑ ως εξής: Ελβετία 22%, ΗΠΑ 14%, Γαλλία 13%, Κάτω Χώρες 11%, Μ. Βρετανία 11%, Γερμανία 9%, Βέλγιο/Λουξεμβούργο 9%.

Την περίοδο 1986-1992 το 60% όλων των εισροών ΑΞΕ κατευθύνθηκε στους τομείς των υπηρεσιών και ειδικότερα στις οικονομικές υπηρεσίες και ασφάλειες. Αποτέλεσμα αυτού είναι, ότι οι βιομηχανικοί κλάδοι, που το 1982 δέχθηκαν το 52% των ΑΞΕ - με το μεγαλύτερο μέρος στους μηχανολογικούς και χημικούς τομείς - το 1992 δέχθηκαν το 41% των εισροών ΑΞΕ.

Το μέγεθος των εισροών ΑΞΕ μπορεί να μετρηθεί και από τον αριθμό των απασχολούμενων στις επιχειρήσεις, που ελέγχονται από αλλοδαπούς επενδυτές. Το έτος 1991 το ποσοστό της απασχόλησης σε αυτές τις βιομηχανίες ανήλθε στο 13%, που εν τούτοις χαρακτηρίζεται ως χαμηλό, συγκρινόμενο με άλλες Χώρες του ΟΟΣΑ, όπως η Σουηδία (16%), η Γαλλία (18%) και το Ηνωμ. Βασίλειο (23%).

Γενικώς πάντως είναι αποδεκτό, ότι οι εισροές ΑΞΕ όχι μόνο συνέβαλαν στο ισοζύγιο πληρωμών της Ιταλίας, με την προώθηση των εξαγωγών αλλά βοήθησαν και την οικονομία στο σύνολό της με την είσοδο νέων προϊόντων και νέων μεθόδων παραγωγής, συμβάλλοντας ταυτοχρόνως στην είσοδο κλάδων υψηλής τεχνολογίας, όπως τα ηλεκτρονικά και τα χημικά. Ταυτοχρόνως συνέβαλαν στην διάχυση τεχνογνωσίας (know-how) και βοήθησαν στην ανάπτυξη νέων εμπορικών τεχνικών.

Οι εκτιμήσεις για το μέλλον είναι, ότι οι εισροές ΑΞΕ θα αυξηθούν και ιδιαίτερος μετά την απελευθέρωση των συναλλαγματικών ελέγχων. Επίσης, είναι βέβαιο, ότι το

πρόγραμμα αποκρατικοποιήσεων του Ιταλικού Κράτους στους βιομηχανικούς κλάδους και τους κλάδους των υπηρεσιών θα τύχει πιθανότατα της υποστήριξης του ξένου κεφαλαίου και επί πλέον η Ιταλία θα επιδιώξει την μείωση του δημόσιου χρέους της και την εξάλειψη των διαρθρωτικών εμποδίων της αγοράς της.

Όσον αφορά τις εκροές ΑΞΕ της Ιταλίας προς το εξωτερικό³, αυτές παρουσιάζουν διαρκή αυξητική τάση από το 1970 και μετά, ενώ ταυτοχρόνως είναι μεγαλύτερες από τις εισροές ΑΞΕ προς την Χώρα.

Κατά την περίοδο 1982-1992 οι εκροές ΑΞΕ, αυξήθηκαν με μέσο ετήσιο ρυθμό 8%.

Η γεωγραφική συγκέντρωση των εκροών ΑΞΕ, δηλαδή τα Ιταλικά κεφάλαια στο εξωτερικό, διαφοροποιούνται χρονικώς. Έτσι, το 1992 το 80% αυτών των κεφαλαίων κατευθύνθηκε σε Χώρες του ΟΟΣΑ, έναντι του 64% το 1985. Ταυτοχρόνως την περίοδο 1985-1992 παρατηρείται σημαντική αύξηση επενδύσεων Ιταλικών κεφαλαίων σε Χώρες της Ε.Ε. (1985: 38%, 1992: 60%) καθώς και στις ΗΠΑ. Έτσι, για το 1992 το 60% κατανέμεται ως ακολούθως: Λουξεμβούργο 17%, Γαλλία 9%, Κάτω Χώρες 11%, Ελβετία 13%, ΗΠΑ 10%.

Η κλαδική διάρθρωση αυτών των επενδύσεων δείχνει κατ' αρχάς μία σταδιακή υποχώρηση του πρωτογενή τομέα προς όφελος των υπηρεσιών. Την περίοδο 1982-1992 ο πρωτογενής τομέας μειώθηκε από 22% σε 7% ενώ το ίδιο συνέβη με την βιομηχανία (1982: 46%, 1992: 31%). Αντιθέτως, οι υπηρεσίες αύξησαν το μερίδιό τους από 32% το 1982, σε 60% το 1992. Οι πιστωτικοί-ασφαλιστικοί κλάδοι προωθήθηκαν κυρίως στην Ελβετία και το Λουξεμβούργο.

Παρ' όλη την αύξηση εκροών ΑΞΕ της Ιταλίας, το μερίδιό της στην συνολική ΑΞΕ του ΟΟΣΑ είναι συγκριτικώς μικρό, συγκρινόμενο με άλλες Χώρες με τα ίδια περίπου διαρθρωτικά χαρακτηριστικά οικονομίας.

Το σχετικώς χαμηλό επίπεδο διεθνοποίησης της Ιταλικής οικονομίας εξηγείται εν μέρει από το γεγονός, ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις που κυριαρχούν στην βιομηχανία πραγματοποιούν μικρές επενδύσεις στο εξωτερικό.

Κατά την περίοδο 1986-1991, η Ιταλία κατείχε το 7,6% των συνολικών ΑΞΕ που πραγματοποιήθηκαν στην Ε.Ε., και το 66% των συνολικών εσωτερικών ΑΞΕ εντός της Ε.Ε. Ταυτοχρόνως, κατά την ίδια περίοδο η Ιταλία κατείχε το 17,8% του συνολικού ΑΕΠ της Ε.Ε., ευρισκομένη στην τρίτη θέση μεταξύ των Χωρών-Μελών μετά την Γερμανία (25%) και την Γαλλία (20%).

Συμπερασματικώς, η Ιταλία δεν έχει αυστηρές διαδικασίες ελέγχου, εκτός κάποιων τομεακών περιορισμών και δεν έχει διαμορφώσει μία ιδιαίτερη πολιτική προσέλκυσης ή αποθάρρυνσης ΑΞΕ.

Οι περιορισμοί που υφίστανται σήμερα είναι για τους εκτός Ε.Ε. επενδυτές και σε ορισμένους τομείς (ναυτιλία, αερομεταφορές, ραδιοτηλεόραση), ενώ υφίσταται και ειδικό καθεστώς διακριτικής μεταχείρισης σε τραπεζικά, ασφαλιστικά και πετρελαιϊκά θέματα.

---

3. Βλ. γενικώς *OECD: Reviews of Foreign Direct Investment/Italy. Paris. 1994. Επίσης βλ. γενικώς S. SGARBI: Foreign Direct Investment in Italy: Policies and Trends. Istituto di studi per la programmazione economica. Rome, 1993. Επίσης γενικώς R. COMINOTTI and S. MARCHIOTTI: Italia multinazionale 1992. Etas libri. Rome, 1992.*